

TURUN YLIOPISTON YLIOPPILASKUNNAN YHDENVERTAISUUSOHJELMA 2011-2012

3 *Hyväksytty edustajiston kokouksessa 26.10.2005, päivitetty 8.12.2010*

4 **1. JOHDANTO**

5 **1.1. TYYN TASA-ARVOPERIAATTEET**

6 Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osallisuus ovat ylioppilaskunnan tunnustamia ja yhteiskunnallisessa
7 keskustelussa ajamia arvoja. Osallisuudessa on kyse itsestäänselvästä kaikkien tasa-arvoisesta
8 mukaanottamisesta, kaikkien vaikutusmahdollisuuksien mahdollistamisesta sekä moninaisuuden
9 arvostamisesta. Osallisuuden vastaparina voidaan pitää osattomuutta, joka kuvaa yksilön jäämistä
10 ulkopuolelle yhteiskunnassa ja yhteisössä tärkeinä pidetyistä asioista.

11 Ylioppilaskunta pyrkii kaikessa toiminnassaan edistämään ihmisten välistä tasa-arvoisuutta.
12 Ylioppilaskunta on järjestönä ja työpaikkana tasa-arvoinen riippumatta jäseniensä ja
13 työntekijöidensä syntyperästä, kansallisesta tai etnisestä alkuperästä, kielestä, sukupuolesta,
14 seksuaalisesta suuntautumisesta, terveydentilasta, vammaisuudesta, iästä, vakaumuksesta,
15 varallisuudesta tai muusta näihin rinnastettavista seikoista. Kaikessa päätöksenteossa on otettava
16 huomioon päätösten mahdolliset tasa-arvovaikutukset. Päätöksenteon avoimuudella pyritään
17 takaamaan tasa-arvoisemmat vaikutusmahdollisuudet. Ylioppilaskunta pyrkii aktiivisesti
18 poistamaan käytäntöjä ja rakenteita, jotka pitävät yllä epätasa-arvoa. Ylioppilaskunta pyrkii
19 vaikuttamaan tasa-arvoisemman yhteiskunnan kehittämiseen.

20 **1.2. MITÄ OVAT TASA-ARVO, YHDENVERTAISUUS JA SYRJINTÄ?**

21 Arkikielessä tasa-arvo käsitetään usein sukupuolten välisenä tasa-arvona, mutta sanaa voidaan
22 käyttää paljon laajemmassa merkityksessä. Tässä ohjelmassa termiä käytetään kuvaamaan
23 tilannetta, jossa kaikilla ihmisillä on yhtäläinen arvo yksilöinä sekä yhteiskunnan ja yhteisön
24 jäseninä. Tasa-arvo on lyhyesti sanottuna oikeudenmukaisuutta. Tasa-arvolla ei tavoitella
25 samanlaisuutta, vaan taataan yhtäläiset mahdollisuudet erilaisille ihmisille. Näin ollen voimme
26 pitää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta synonyymeinä.

27 Yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja turvaamiseksi on Suomessa laadittu useita lakeja ja
28 sopimuksia. Kansallisten lakien lisäksi Suomi on sitoutunut moniin yhdenvertaisuutta edistäviin
29 kansainvälisiin sopimuksiin. Suomen perustuslain mukaan yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä
30 syrjinnän kieltoon että ihmisten tasa-arvoisuuteen lain edessä. Tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki,
31 rikoslaki ja työlainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltä eri elämänalueilla. Tasa-arvosuunnittelu
32 ja -toiminta ovat Suomen eri korkeakouluissa hyvin eri tasolla ja tämä asettaa opiskelijat
33 kansallisesti eriarvoiseen asemaan suhteessa toisiinsa.

34 Syrjintä on ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat johonkin
35 väestöryhmään, esimerkiksi tunnustavat tiettyä uskontoa tai kuuluvat seksuaalivähemmistöön.
36 Syrjintää voi olla yksittäinen sana tai tilanne, tai se voi olla seurausta yhteiskunnan rakenteista.
37 Syrjinnän kokeminen on aina hyvin subjektiivinen kokemus. Kaikki erilainen kohtelu ei ole
38 syrjintää. Yhdenvertaisuuslain mukaan sallittua on sellaisten henkilöiden positiivinen
39 erityiskohtelu, joiden katsotaan olevan vaikkapa alkuperänsä, ikänsä tai sosiaalisen asemansa
40 vuoksi erityisen suojelun tarpeessa. Jokaisella yksilöllä on oikeus olla oma itsensä joutumatta
41 syrjinnän kohteeksi.

42 1.3. TASA-ARVOINEN JA HYVINVOIVA YLIOPPILASKUNTA

43 Myös ylioppilaskunta on paikka, jossa ihmisten erilaisuutta arvostetaan ja jokaisen yksilön
44 identiteettiä kunnioitetaan. Tämän ohjelman on tarkoitus antaa välineitä yhdenvertaisuuden
45 edistämiseen ja ehkäistä niin suoraa kuin epäsuoraakin syrjintää Turun yliopiston
46 ylioppilaskunnan toiminnassa ja toimintaympäristössä. Ohjelma on päivitetty versio TYYn
47 edustajiston 26.10.2005 kokouksessa hyväksymästä TYYn yhdenvertaisuusohjelmasta. Ohjelman
48 päivittämisen yhteydessä pyrittiin ottamaan TYYn alayhdistykset paremmin huomioon
49 muokkaamalla ohjelman rakennetta helpommin käytettävämpään muotoon. Ohjelmaan lisättiin
50 liitteeksi yhdenvertaisuussanasto, toiminnallinen osuus yhdistystoimijoille, lista tärkeistä internet-
51 sivuista sekä vapaasti käytettävä mainos TYYn häirintäyhdyshenkilöistä.

52 Yliopistossa opiskelevien opiskelijoiden ja ylioppilaskuntatoimijoiden joukko on hyvin
53 monimuotoinen. Yleisessä keskustelussa ja erityisesti opiskelijoita koskevassa päätöksenteossa
54 maalataan usein hyvin stereotyyppistä kuvaa nk. ”tavallisista opiskelijoista”. Hyvin harva opiskelija
55 kuitenkaan täyttää tämän fiktiivisen ”tavallisen opiskelijan” määritelmän täydellisesti. Tällaisen
56 stereotyyppisen kuvan ylläpitäminen on vaarallista, sillä se jättää varjoonsa suuren joukon
57 yliopisto-opiskelijoita. Opiskelijoiden elämäntilanteet muuttuvat opintojen kuluessa välillä
58 huomattavankin paljon. Ottamalla huomioon opiskelijoiden moninaisuuden ja vaihtelevat
59 elämäntilanteet voimme mahdollistaa sen, että opiskelijayhteisöön kuulumisen ja siinä
60 toimimisen on kaikille mahdollista ja että siitä saa positiivisia kokemuksia. Tasa-arvoinen
61 toimintaympäristö on merkittävä osa hyvinvointia ja se lisää opiskelijan motivaatiota ja jaksamista.

62 Turun yliopiston strategiassa määritellään yhteisöllisyys yhdeksi yliopiston viidestä toiminnan
63 perusarvosta. Strategian mukaan Turun yliopisto *”korostaa toiminnassaan osallisuutta ja*
64 *yhteisöllisyyttä. Nämä periaatteet ilmenevät yhdenvertaisena mahdollisuutena osallistua*
65 *yliopiston toimintaan ja kehittää monipuolisesti kykyyään ja osaamistaan. Osallisuus tarkoittaa*
66 *myös yhteisön jäsenten tarpeiden huomioon ottamista opetussuunnitelmien ja opetuksen*
67 *muotojen kehittämisessä, esteettömyyden varmistamista sekä herkkyyttä tunnistaa*
68 *monikulttuurisen ympäristön vaatimukset”*. Turun yliopistossa toimii tasa-arvo vastaava, joka
69 antaa neuvoja sekä henkilökunnalle että opiskelijoille yksilön yhdenvertaisuuteen liittyvissä
70 asioissa. Häneen opiskelija voi olla yhteydessä myös jos on kokenut yliopistolla häirintää. TYY
71 tukee Turun yliopiston tasa-arvosuunnitelman toteutumista ja osallistuu aktiivisesti Turun
72 yliopiston tasa-arvotoimikunnan toimintaan.

73 Tasa-arvo ei toteudu itsestään vaan vaatii suunnitelmallista ja määrätietoista työtä. Oleellista on,
74 että tavoitteet on yhdessä asetettu ja että koko yhteisö sitoutuu tekemään työtä tavoitteiden
75 saavuttamiseksi. TYYn yhdenvertaisuusohjelma auttaa ylioppilaskuntaa tavoitteellisesti ja
76 pitkäjänteisesti rakentamaan ihmisten tasavertaisuuden ja ihmisten moninaisuuden
77 hyväksymiseen perustuvaa toimintapolitiikkaa.

78 Yhdenvertaisuuden edistäminen on yksilön, yhteisön ja koko yhteiskunnan etu. Tasa-arvoajattelua
79 tarvitaan esimerkiksi tiedotuksessa, henkilöstöpolitiikassa, päätöksenteossa ja
80 kokouskäytännöissä, yliopistohallinnon opiskelijaedustajien valinnassa, kannanottojen ja
81 lausuntojen valmistelussa, alayhdistyskoulutuksessa ja pöytäjuhlien suunnittelussa. Päätöksenteon
82 ja sen valmistelun läpinäkyvyyden ja avoimuuden lisääminen kaikilla tasoilla on tasa-arvon
83 edistymisen tärkeä kulmakivi.

84 Yhdenvertaisuusnäkökulmat ovat osa TYYn toimintapolitiikkaa suhteessa sidosryhmiin ja
85 yhteistyökumppaneihin. TYY kannustaa alayhdistyksiä ottamaan toiminnassaan huomioon eri
86 vähemmistöryhmät. Ylioppilaskunnassa vallitsee ilmapiiri, jossa myös eri vähemmistöihin
87 kuuluvat tuntevat itsensä tervetulleiksi. TYYn yhdenvertaisuusohjelma on tehty TYYn jäsenille,
88 henkilökunnalle, aktiiveille ja alayhdistyksille. Tämän yhdenvertaisuusohjelman
89 täytäntöönpanosta vastaa koko ylioppilaskunta, mutta erityisesti TYYn edustajisto, hallitus ja

90 sihteeristö.

91 2. ETNINEN ALKUPERÄ, KANSALLISUUS, KIELI

92 Kansainvälisyys on Turun yliopiston ja koko tiedeyhteisön toiminnan peruslähtökohta, ja sen
93 edistäminen näkyy yliopiston toiminnassa. Vuonna 2009 Turun yliopistossa opiskeli 302
94 perustutkinto-opiskelijaa ja 177 tieteellistä jatkotutkintoa suorittavaa opiskelijaa, joilla oli muu
95 kuin Suomen kansalaisuus. Turun yliopistossa opiskelee vuosittain lähes 500 ulkomaalaista vaihto-
96 ja erillisopiskelijaa. Suurimpia ulkomaalaisryhmiä ovat venäläiset, saksalaiset, ranskalaiset,
97 espanjalaiset, italialaiset, kiinalaiset ja virolaiset. Vuonna 2009 Turun yliopistossa oli kirjoilla
98 opiskelijoita 84 eri maasta.

99 Syrjintä etnisen alkuperän perusteella kielletään Suomen perustuslaissa, yhdenvertaisuuslaissa,
100 työsuojelulaissa ja rikoslaissa. Jokaisella ihmisellä on identiteetti, jonka kautta hän sijoittuu
101 muiden joukkoon ja tarkastelee muita ihmisiä. Termi etninen alkuperä viittaa sekä
102 maahanmuuttajiin että Suomen vanhoihin etnisiin vähemmistöihin, joita ovat romanit,
103 saamelaiset, tataarit, juutalaiset ja vanhan venäläisyhteisön edustajat.

104 Rasismi on toimintaa, jossa ihmisen ulkonäön, fyysisten piirteiden, kansanluonteen, kielen tai
105 kulttuurin erilaisuudella oikeutetaan eriarvoinen kohtelu ja syrjintä. Rasismi ilmenee
106 ennakkoluuloina, asenteellisenä ilmapiirinä, negatiivisina huomautuksina etnisistä ryhmistä,
107 maahanmuuttajista tai ulkomaalaisista. Etnisiä vähemmistöjä pilkkaavat vitsit ovat myös rasismia.
108 Kansainvälisten opiskelijoiden asemaa selvittäneessä tutkimuksessa (Kärki; 2005) 25% Turun
109 yliopistossa opiskelevista ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista kertoi kohdanneensa
110 opiskeluaikanaan rasismia. Eniten rasismia kohtasivat afrikkalaiset opiskelijat. SYL:n teettämässä
111 kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita koskeneessa selvityksessä (Anna Niemelä; 2008) yksi viidestä
112 opiskelijasta kertoi kokeneensa ulkopuolelle jätetyksi tai ulkopuolisena kohdelluksi tulemisen
113 kokemuksia yliopistoyhteisössä.

114 Ylioppilaskunnan tulee huomioida kaikessa toiminnassaan monikulttuurisuuden ja erilaisuuden
115 arvostaminen sekä rasististen asenteiden vastustaminen. TYYn jäsenistössä on ulkomaalaisia tai
116 ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita ja heidän huomioonottamisensa ylioppilaskunnan toimintaa
117 suunniteltaessa on yhtä tärkeää kuin kenen tahansa muun TYYn jäsenen. TYYn ilmapiiri eri
118 kulttuureista tulevia kohtaan on arvostava, kunnioittava ja avoin. TYY kannustaa toiminnallaan
119 kulttuurien kohtaamiseen.

120 Ylioppilaskunta tarjoaa ulkomaalaisille opiskelijoille samat palvelut kuin suomalaisillekin
121 opiskelijoille. Ulkomaalaisille opiskelijoille voidaan mahdollisuuksien mukaan tarjota myös
122 erikoisesti heitä varten suunniteltuja palveluita, jotka edistävät integroitumista suomalaiseen
123 opiskelijaelämään ja yhteisöön. Kansainvälisyyden tulee olla koko ylioppilaskuntaa koskettava
124 arvo, jonka jokainen ylioppilaskunnassa toimiva kokee tärkeäksi. Jokaisen TYYn toiminta-alueen
125 hallitusvastaavat ja sihteerit huolehtivat englanninkielisestä tiedotuksesta. TYYn alayhdistyksiä
126 kannustetaan ottamaan ulkomaalaiset vaihto- ja tutkinto-opiskelijat huomioon ja toivottamaan
127 heidät tervetulleiksi ottamaan osaa suomalaiseen opiskelijaelämään.

128 Toimintaohjeet

- 129 • **TYY pyrkii omalla toiminnallaan ja ilmapiirillään parantamaan**
- 130 **ulkomaalaisten opiskelijoiden viihtyvyyttä**
- 131 • **TYY edistää monikulttuurisuutta ja vastustaa rasismia omalla**
- 132 **toiminnallaan ja tiedotuksellaan**
- 133 • **Jokainen TYYn sektori vastaa siitä, että toiminnasta ja palveluista**
- 134 **tiedotetaan englanninkielellä**

- 135 • **Tärkeimmät TYYn tiedotteet käännetään englanniksi TYYn www-sivuille**
 136 • **TYYssä laaditaan toimintaohjeet englanninkielisen tiedotuksen**
 137 **parantamiseksi huomioiden kansainvälisten opiskelijoiden erilaiset**
 138 **tiedotustarpeet**
 139 • **TYY kannustaa alayhdistyksiään tiedottamaan englanniksi www-sivuillaan**
 140 **ja sähköpostilistoillaan sekä osallistamaan kansainväliset vaihto- ja**
 141 **tutkinto-opiskelijat osaksi normaalia toimintaa**

142 3. VAKAUMUS

143 On olemassa monenlaisia vakaumuksia; uskonnollisia, yhteiskunnallisia, poliittisia ja eettisiä.
 144 Suomen perustuslaissa taataan jokaiselle uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja
 145 omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus
 146 ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Yhteiskunnallinen näkemys,
 147 poliittinen sitoutuminen ja eettinen katsomus ovat myös vakaumuksia. Perusoikeuksiin kuuluu
 148 myös mielipiteen- ja sananvapaus. Syrjimin vakaumuksen perusteella on laissa kiellettyä. Yhtä
 149 kiellettyä on myös oman syrjivän käytöksen perusteella vakaumuksella.

150 Vakaumuksenvapaus voidaan jakaa kolmeen osaan: vapaus vakaumuksiin, vapaus vakaumuksista
 151 ja vakaumusten tasa-arvo. Kaikilla ylioppilaskunnan toimintaan osallistuvilla on oikeus ilmaista
 152 vakaumuksiaan tai tunnustaa uskontoa. Yhtä lailla jokaisella on oikeus olla tunnustamatta
 153 vakaumusta. TYYssä vakaumuksia pidetään keskenään tasa-arvoisina. Ihmiset toteuttavat
 154 vakaumustaan monin eri tavoin. TYYssä kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja; esim.
 155 vakaumuksesta johtuvaa ruokavaliota tai suhtautumista päihteisiin.

156 Ylioppilaskunnassa ei syrjitä ketään vakaumuksen perusteella. Syrjintä vakaumuksen perusteella
 157 tarkoittaa ihmisen elämäntapomuksellisten arvojen loukkaamista. TYYn ilmapiiri erilaisia
 158 vakaumuksia kohtaan on avoin ja kaikenlaiset vakaumukset ovat yhtä tervetulleita.

- 159 • **TYYssä kunnioitetaan kaikkien vakaumuksia**
 160 • **TYYssä otetaan huomioon päihteettömät opiskelijat ja järjestetään ei-**
 161 **alkoholikeskeisiä tapahtumia**
 162 • **TYYssä otetaan huomioon erilaiset vakaumuksiin perustuvat ruokavaliot**
 163 • **Yhteisöllisissä tilanteissa ja juhlissa huolehditaan siitä, että tarjolla on aina**
 164 **muitakin virvokkeita kuin alkoholijuomia**
 165 • **Uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen tai osallistumatta jättäminen**
 166 **täytyy olla sosiaalisesti mahdollista**
 167 • **TYYn tiedotuksessa otetaan huomioon ettei kenenkään vakaumuksesta**
 168 **puhuta loukkaavaan tyyliin**
 169 • **TYY edistää päätöksenteon avoimuutta omassa toiminnassaan ja yliopiston**
 170 **toimielimissä**
 171 • **TYYssä poliittinen vakaumus ei saa nousta työntekijöitä rekrytoidessa**
 172 **pätevyystekijöiden ohi määrääväksi tekijäksi**

173 4. IKÄ

174 Ikä on syrjintäperuste, joka koskettaa jokaista ihmistä. Ikäsyrjintää kohtaavat kaiken ikäiset
 175 ihmiset ja työolobarometrien mukaan se on Suomessa yleisin työsyrynnän muoto. Ikäsyrjintä on
 176 usein epäsuoraa, ja sen tunnistaminen syrjinnäksi on usein vaikeampaa kuin muiden
 177 syrjintäperusteiden. Ikään liittyy paljon ennakkoluuloja ja asenteita, ja siihen liittyvää tyypittelyä ja
 178 lokerointia voi olla niiden yleisyyden takia hankala huomata. Ikäsyrjinnästä puhuttaessa viitataan

179 yleensä ikääntyneisiin ihmisiin kohdistuvaan syrjintään. Huomionarvoista kuitenkin on, että
180 ikäsyrjintä voi koskea kaikkia ikäluokkia. Tämän ajattelutavan mukaan ikäsyrjintää voi tapahtua
181 myös nuoren iän perusteella, esimerkiksi työpaikkarekrytoinnissa. Ikäsyrjintä on usein
182 sukupuolittunutta; nuoret naiset kohtaavat työelämässä työttömyyttä tai vähättelyä sekä “lasten
183 hankkimisen rasitetta” ja iäkkäämmät naiset taas kokevat ikäisiään miehiä enemmän iästä
184 johtuvaa syrjintää.

185 Ylioppilaskuntaa pidetään usein nuorten yhteisönä. On kuitenkin muistettava, että kaikki
186 opiskelijat eivät ole nuoria, kokemattomia, naimattomia tai lapsettomia. Niin jäsenistön,
187 henkilöstön kuin aktiivienkin joukossa on eri-ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä.
188 Halu kuulua joukkoon, tuntea yhteisöllisyyttä ja verkostoitua ei katso ikää. Ikään perustuva
189 syrjintä ei ole sallittua TYYn rekrytoinnissa tai muussa toiminnassa. Ikään perustuvia eroja tulee
190 kunnioittaa TYYssä ja erilaisille elämäntilanteille on löydettävä ymmärrystä. TYYllä on
191 työnantajana vastuu kantaa huolta eri-ikäisten työntekijöiden hyvinvoinnista. TYYssä arvostetaan
192 eri-ikäisten ihmisten kokemusta ja hiljaista tietoa. TYYssä kiinnitetään huomiota hiljaisen tiedon
193 siirtymiseen kokeneilta työntekijöiltä seuraajille ja koko organisaatiolle. Eri-ikäiset ihmiset
194 vahvuuksineen ja heikkouksineen muodostavat moninaisen ylioppilaskuntayhteisön.

- 195 • **TYYssä kunnioitetaan ikäeroja ja eri-ikäisten ihmisten erilaisia vahvuuksia**
- 196 • **TYYn toimintaa suunniteltaessa sekä TYYn tiedotuksessa otetaan**
- 197 **huomioon, etteivät kaikki opiskelijat ole nuoria**
- 198 • **TYYssä kunnioitetaan työntekijöiden hiljaista tietoa**

199 5. SUKUPUOLI

200 Tarkastelemme sukupuolta yhdenvertaisuuden näkökulmasta tulee huomiota kiinnittää sekä
201 naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon että sukupuolen moninaisuuteen.

202 Kulttuurisen sukupuolikäsityksemme mukaan sukupuolia on olemassa kaksi: mies ja nainen.
203 Sukupuolet ajatellaan toisensa poissulkeviksi sekä ominaisuuksiltaan erilaisiksi. Sukupuolen
204 ajatellaan määrittävän perustavanlaatuisella tavalla ihmisen persoonaa, miten hän toimii,
205 ilmaiseen tunteitaan, mihin hän pystyy ja miltä hän näyttää. Sukupuolen ajatellaan olevan ihmisen
206 synnynäinen pysyvä ja jatkuva ominaisuus. Oletus on, että kaikki ihmiset voidaan yksiselitteisesti
207 jakaa jompaankumpaan sukupuoliryhmään. Näiden kahden sukupuolen olemassaoloa perustellaan
208 biologisin perustein. Osallistumme kaikki kahden sukupuolen sosiaalisen todellisuuden luomiseen
209 (ns.kahden sukupuolen pakko). Kokemuksemme siitä, että sukupuolia on olemassa vain kaksi, on
210 seurausta arjen sukupuolittavista teoista ja sosiaalisista tavoista. Sukupuoleen kohdistetuilla
211 odotuksilla ja kasvatuksella on suuri merkitys yksilön tulevaisuuden ja kasvamisen kannalta.

212 Sukupuolella tarkoitetaan kuitenkin kunkin henkilön omaa sukupuoli-identiteettiä ja sukupuolen
213 ilmaisua, joka kehittyy iän myötä - ei siis pelkästään juridista, syntymässä määräytynyttä
214 sukupuolta. Sukupuolten tasa-arvo ja hyvinvointi edellyttävät, että jokaisella ihmisellä on vapaus
215 ilmaista sukupuoltaan tai sukupuolettomuuttaan. Sukupuoleen perustuva syrjintä on syrjintää,
216 joka kohdistuu henkilöön tämän juridisen tai sosiaalisen sukupuolen, sukupuolen ilmaisun, trans-
217 kokemuksen tai sukupuolenkorjausprosessin takia. Naiset ja sukupuolivähemmistöjen edustajat
218 kohtaavat hyvin samankaltaista syrjintää.

219 Sukupuolen variaatioille on oltava tilaa myös ylioppilaskunnassa. Sukupuolesta ilmiönä,
220 sukupuolten moninaisuudesta ja moninaisista sukupuolieroista on tarpeen keskustella avoimesti.
221 Vapaus ilmaista omaa sukupuoltaan ei toteudu, jos ylioppilaskunnassa ja sen toimintaympäristössä
222 kaikki roolit, tilat ja tehtävät jaetaan tarkasti sukupuolten kesken.

223 Hyvä ja tasa-arvoinen hallinto sekä avoin tiedonkulku ovat avaimia tasa-arvoisempaan
224 ylioppilaskuntaan. TYYn hallinnossa ja opiskelijaedustajien valinnassa tavoitteena on nk.
225 sukupuolipariteetti eli pyrkimys siihen että hallinnossa on sekä miehiä että naisia vähintään 40%.
226 Sukupuolipariteettia sovellettaessa otetaan huomioon sukupuolen moninaisuus.
227 Sukupuolipariteettia ei sovelleta, jos pätevyysero hakijoiden välillä on huomattava. TYYn on
228 kannettava vastuu sukupuolten välisestä tasa-arvosta esittäessään opiskelijaedustajia
229 yliopistonhallintoon ja kouluttaessaan näitä. Sukupuolijakauma tulee huomioida
230 opiskelijaedustajien valinnassa heidän keskinäisessä kokoonpanossaan, ei suhteessa
231 hallintoelimien yleiseen sukupuolijakaumaan.

- 232 • **TYYssä keskustellaan avoimesti sukupuolesta ja sukupuolten**
- 233 **moninaisuudesta**
- 234 • **TYY edistää sukupuolineutraalien vessojen yleistymistä kampuksella**
- 235 • **Ylioppilaskunnassa vältetään toistamasta sukupuoliin liitettyjä**
- 236 **stereotyyppioita tehtävänjaon ja kaiken toiminnan tasolla**
- 237 • **TYYn toimintaa ja TYYssä tehtävien päätöksien vaikuttavuutta arvioidessa**
- 238 **otetaan huomioon sukupuolten välinen tasa-arvo ja sen toteutuminen**
- 239 • **Sekä hallituksen että edustajiston kokousten esityslistalla todetaan**
- 240 **henkilövalintojen yhteydessä kyseisen päätöksentekuelimen tavoitteellinen**
- 241 **sukupuolijakauma. Valinnan tehneen kokouksen pöytäkirjaan merkitään,**
- 242 **mikäli tavoite ei toteutunut**
- 243 • **Edustajistoryhmiä kannustetaan kiinnittämään huomiota esittämiensä**
- 244 **henkilöiden sukupuolijakaumaan sekä kannustamaan eri sukupuolten**
- 245 **edustajia asettumaan ehdolle**

246 6. SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN

247 Ylioppilaskunnassa on seksuaaliselta suuntautumiseltaan monenlaisia ihmisiä. On heteroita,
248 homoja, lesboja, biseksuaaleja, aseksuaaleja ja niitä, jotka eivät halua määritellä itseään
249 mitenkään. On myös huomattava, että eri ihmisille seksuaalinen suuntautuminen tarkoittaa eri
250 asioita yhteisistä käsitteistä huolimatta. Seksuaalinen identiteetti ei ole myöskään pysyvä vaan se
251 saattaa vaihdella eri elämäntilanteissa ja -vaiheissa. Jokaisella ihmisellä on oikeus valita kertooko
252 seksuaalisesta suuntautumisesta. Niin kertomiseen kuin kertomatta jättämiseen tulee olla
253 mahdollisuus.

254 Kulttuurissamme on yhä vahva käsitys halusta vastakkaiseen sukupuoleen. Yhteiskunnassa ja myös
255 yliopistoyhteisössä on pitkään elänyt hetero-olettamus, jonka mukaan heteroseksuaalisuus on
256 yleinen normi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaama syrjintä on usein epäsuoraa,
257 jolloin sen osoittaminen voi tuntua vaikealta. Ei-heteroseksuaalien kohtaama syrjintä ilmenee
258 usein vihamielisenä ilmapiirinä, halventavana vitsailuna tai poissulkemisena. TYYssä on avoin
259 ilmapiiri, jossa kaikki ovat tasa-arvoisia seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta.

- 260 • **TYYssä kunnioitetaan oikeutta kertoa tai jättää kertomatta yksityiselämästä,**
- 261 **parisuhteesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta**
- 262 • **TYYssä luodaan avointa ja suvaitsevaista ilmapiiriä, jossa on mahdollista kertoa**
- 263 **omasta seksuaalisesta suuntautumisesta ilman pelkoa syrjityksi tulemisesta**
- 264 • **TYYssä ei hyväksytä seksuaalisuuteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä**
- 265 **halventavia kommentteja tai pahantahtoista vitsailua**
- 266 • **TYYn traditioiden järjestelyssä otetaan huomioon sekä eri että samaa sukupuolta**
- 267 **olevat parit**

268 7. VAMMAISUUS JA TERVEYDENTILA

269 Vammaispalvelulaki määrittelee vammaiseksi henkilön, jolla on vamman tai sairauden johdosta on
270 erityisiä pitkäaikaisia tai pysyviä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämäntoiminnoista
271 (Vammaispalvelulaki 2§). Sosiaalisen määritelmän mukaan vamma ei ole vain lääketieteellinen
272 käsite, vaan liittyy yksilön ja hänen ympäristönsä väliseen suhteeseen. Elämme yhteiskunnassa,
273 jonka toimintaympäristön suunnittelussa on ajateltu lähinnä vammattomia ihmisiä. Vammaisiin
274 ihmisiin suhtaudutaan usein marginaalisena ryhmänä, jonka tarpeita huomioidaan vain resurssien
275 ja ajan riittäessä. Vammaisten ihmisten kokemaa syrjintää on usein rakenteellista ja asenteellista ja
276 siksi siihen on vaikea tarttua.

277 TYYn yhtenä tasa-arvoperiaatteena on osallisuus. Vammaisilla henkilöillä tulee ylioppilaskunnassa
278 olla yhtäläinen mahdollisuus osallistua toimintaan ja päätöksentekoon kuin vammattomalla
279 henkilöllä. TYYssä eri tavoin vammaisten ihmisten erilaiset tarpeet on otettava huomioon kaikessa
280 suunnittelussa, päätöksenteossa ja arvioinnissa.

281 Esteettömyys tarkoittaa periaatetta, jonka mukaan rakennettu ympäristö ja infrastruktuuri, sekä
282 laitteet, ohjelmistot ja palvelut ovat mahdollisimman saavutettavat toimintarajoitteisten
283 henkilöiden näkökulmasta. Esteettömyydestä voidaan puhua myös psyykkisen, sosiaalisen ja
284 taloudellisen ulottuvuuden kannalta. Esteettömyys on monille käyttäjäryhmille ehdoton edellytys.
285 Näkövammot, kuulovammot, liikuntavammot, erilaiset pitkäaikaissairaudet ja oppimisen ongelmat
286 tai muut fyysiset tai psyykkiset rajoitteet hankaloittavat keskivertoihmisille suunnattujen
287 palveluiden käyttöä ja jokapäiväisessä elämässä toimimista.

288 TYY on ympäristönä fyysisesti esteetön silloin, kun se on kaikkien käyttäjien kannalta toimiva,
289 turvallinen ja miellyttävä käyttää. Esteettömyyttä on myös palvelujen saatavuus, tiedon
290 ymmärrettävyys ja jokaisen mahdollisuus osallistua TYYn toimintaan. Esteetöntä TYYtä edistetään
291 kaikin tavoin. Pelkkä henkinen esteettömyys ja suvaitseva ilmapiiri ei kuitenkaan riitä, vaan
292 toimintaympäristön on oltava myös fyysisesti esteetön. TYYn toimistotilat on remontoitu
293 esteettömiksi, mutta esteettömyys on otettava huomioon myös TYYn saunan ja kirjaston sekä
294 Unican ravintoloiden kohdalla. Tilojen ja palveluiden esteettömyyteen kiinnitetään huomioita
295 erityisesti rakentamisen ja remontoimisen yhteydessä. Esteettömät tilat palvelevat samalla
296 väkiväisesti esteettömiä kuten lastenrattaiden kanssa kulkevia tai kainalosauvojen kanssa liikkuvia.
297 Esteettömät tilat merkitään selkeästi opastekyltein ja logoin.

298 TYYssä pyritään esteettömään viestintään kiinnittämällä huomioita nettisivujen ja muun TYYn
299 tuottaman materiaalin saatavuuteen eri muodoissa. TYYn järjestämiin tapahtumiin on vammaisten
300 henkilöiden voitava fyysisesti osallistua. Tilaisuuksien esteettömyys muistetaan myös huomioida
301 viestinnässä.

302 Terveen ja sairaan määritelmät määräytyvät osittain kulttuurisesti, eikä niiden raja ole aina selvä ja
303 yksiselitteinen. Jokainen yksilö on sairas jossakin elämänvaiheessa ja on tällöin toimintakyvytön
304 hetkellisesti. Toisaalta pitkäaikaissairas henkilö saattaa olla hyvinkin toimintakykyinen. On
305 olemassa sairauksia ja terveydentiloja, jotka saattavat herättää ennakkoluuloja, mikä johtaa
306 pahimmillaan syrjintään. Myös ihmisen sairaushistoria saattaa aiheuttaa ennakkoluuloja.

307 TYY kantaa vastuuta ylioppilaskunnan piirissä toimivien ihmisten fyysisestä, henkisestä ja
308 sosiaalisesta hyvinvoinnista. Vammaisuus, terveydentila tai sairaushistoria ei saa perusteettomasti
309 vaikuttaa rekrytoimiseen TYYhyn töihin tai valintoihin TYYn hallinnossa. Jokaisella on oikeus olla
310 kertomatta sairaudestaan, vammaisuudestaan tai terveydentilastaan, mikäli kertomiseen ei ole
311 erityistä perustetta. Ylioppilaskunta tekee aktiivista yhteistyötä yliopiston vammaisasiamiehen
312 kanssa ja osallistuu Turun alueen korkeakoulujen esteettömyysverkoston toimintaan. TYYssä
313 toimii TYYn esteettömyystyöryhmä, jota voidaan konsultoida esteettömyyskysymyksiä
314 pohdittaessa.

- 315 • **TYYssä pidetään huoli, että rakennuksia suunniteltaessa, rakennettaessa,**
- 316 **remontoitaessa, peruskorjattaessa ja sisustettaessa edistetään tilojen**
- 317 **saavutettavuutta**
- 318 • **Kaikki TYYn avoimet tilaisuudet järjestetään mahdollisuuksien mukaan**
- 319 **esteettömissä tiloissa ja asiasta tiedotetaan tapahtumaa mainostettaessa**
- 320 • **TYYssä pidetään huoli, että www-sivut ovat näkövammaisten luettavissa**
- 321 • **TYY pyrkii julkaisemaan kaiken materiaalinsa (oppaat, asiakirjat jne.)**
- 322 **kaikille luettavassa olevassa muodossa**
- 323 • **TYY on aktiivisesti mukana vaikuttamassa Turun yliopiston**
- 324 **esteettömyystyöhön ja nostaa eri toimielimissä esteettömyysnäkökulmaa**
- 325 **esille**
- 326 • **TYYlle hankitaan kuulokojetta käyttäviä auttava induktiosilmukka**
- 327 **keskustoimiston ja alayhdistyksien käyttöön**
- 328 • **Vammaisuuden, terveydentilan tai sairauden ei tule perusteettomasti**
- 329 **vaikuttaa henkilön valintaan ylioppilaskunnan työ- tai luottamustehtäviin**
- 330 • **TYYn koulutuksissa huomioidaan erilaiset tavat oppia**
- 331 • **TYY järjestää säännöllisesti alayhdistyksille koulutusta esteettömästä**
- 332 **tapahtumanjärjestämisestä ja tiedottamisesta**

333 8. MUUT HENKILÖÖN LIITTYVÄT SYYT

334 Muita henkilöön liittyviä syitä, jotka laissa kielletään syrjintäperusteina, ovat mm. raskaus,
335 perheellisyys ja varallisuus.

336
337 Ylioppilaskunnan työntekijän ja aktiivin on voitava sovittaa yhteen työ, vapaa-aika, opiskelu ja
338 perhe-elämä. Raskaus tai äitiys-, isyys-, tai vanhempainloma ei vaikuta määräaikaisen työsuhteen
339 pituuteen. Työhön rekrytoitaessa henkilöitä ei saa asettaa eri asemaan raskaudesta,
340 vanhemmuudesta tai perhehuoltovelvollisuudesta johtuen.

341 Työajan joustoihin tulee suhtautua myönteisesti silloin, kun hoivavelvollisuudet niin vaativat.
342 Työntekijöitä ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan työtehtävien jakautumisessa, palkitsemisessa tai
343 työssä etenemisessä hoivavelvollisuuksien takia. Velvollisuuksiin voi kuulua lastenhoidon lisäksi
344 esim. ikääntyvien vanhempien hoiva.

345 Ylioppilaskunta ottaa toiminnassaan huomioon jäsentensä erilaiset taloudelliset tilanteet.
346 Ylioppilaskunnan on voitava palvella kaikkia jäseniään heidän varallisuustilanteestaan
347 riippumatta.

348 TYYn jäseniä opiskelee Turun yliopiston yksiköissä Turussa, Porissa, Raumalla ja Salossa.
349 Ylioppilaskunta varmistaa yhdenvertaisten jäsenpalveluiden saatavuuden kaikilla
350 opiskelupaikkakunnilla. TYYssä pidetään huoli, että filiaaleissa opiskelevilla jäsenillä ja
351 alayhdistyksillä on mahdollisuus järjestää toimintaa Porissa, Raumalla ja Salossa.

- 352 • **TYYssä muistetaan, että TYY-toimijoilla on ylioppilaskunnan lisäksi myös**
- 353 **muuta elämää**
- 354 • **TYY edistää joustavien päivähoidtomahdollisuuksien järjestämistä opiskeleville**
- 355 **lapsiperheille**
- 356 • **Ylioppilaskunnan työntekijöitä kannustetaan käyttämään**
- 357 **vanhempainvapaansa täysimääräisinä**
- 358 • **Tapahtumia suunniteltaessa otetaan huomioon, että osallistumismaksu ei saa**
- 359 **olla kenellekään este**

- 360 • **TYYssä pidetään huoli, että TYYn jäsenillä on mahdollisuus ottaa osaa**
361 **opiskelijatoimintaan opiskelupaikkakunnasta riippumatta**

362
363 **9. SUKUPUOLINEN HÄIRINTÄ JA AHDISTELU**

364 Sukupuolinen häirintä ja ahdistelu loukkaavat henkilön vapautta ja itsemääräämisoikeutta.
365 Lähtökohtana on ahdistelun kohteen oma kokemus ja se mitä hän kokee häirinnäksi. Häirintä on
366 ei-toivottua ja yksipuolista. Se on sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan sukupuolista
367 käytöstä, jolla tarkoituksellisesti loukataan henkilön arvoa luomalla uhkaava, halventava,
368 nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Häiritseminen tai häirityksi tuleminen ei riipu sukupuolesta.
369 Turun yliopistolla on toimintaohjeet sukupuolista häirintää ja ahdistelua vastaan.

370 Myös ylioppilaskunnassa voi tapahtua sukupuolista häirintää. Häirinnästä on kielteisiä seurauksia
371 sekä häirinnän kohteelle että yhteisölle jossa häirintä tapahtuu. Mahdollisia seurauksia ovat
372 esimerkiksi opiskelu- tai työkyvyn aleneminen ja häpeän tai syyllisyyden tunteet. Koko yhteisö on
373 vastuussa hyvästä ilmapiiristä ja häirintätapausten selvittäminen on tärkeää koko yhteisön
374 hyvinvoinnin kannalta.

375 TYY pitää kaikenasteista sukupuolista häirintää yliopistoon ja ylioppilaskuntaan kuulumattomana,
376 tuomittavana ilmiönä. TYYllä toimii kaksi häirintäyhdyshenkilöä, joiden puoleen opiskelija voi
377 kääntyä jos hän on kohdannut häirintää. Kaikki TYYn häirintäyhdyshenkilöiden kanssa käydyt
378 keskustelut ovat ehdottoman luottamuksellisia.

- 379 • **TYY vaatii yliopistoa puuttumaan yliopistossa ilmenevään opiskelijoihin**
380 **kohdistuvaan sukupuoliseen häirintään**
381 • **Ylioppilaskunnassa ilmenevään sukupuoliseen häirintään suhtaudutaan**
382 **aina vakavasti ja kaikki tapaukset käsitellään luottamuksellisesti**

383 **10. YHDENVERTAISUUSOHJELMAN SEURANTA**

384 Tämän yhdenvertaisuusohjelman toteutumista arvioidaan aina TYYn toimintakertomuksen
385 käsittelyn yhteydessä.

386 TYYn toimijoiden erityisesti hallituksen ja sihteerien vaihtuessa uudet ja vanhat toimijat tutustuvat
387 ohjelmaan ja arvioivat toimenpiteiden toteutumista. Uusi edustajisto perehdytetään toimikauden
388 alussa yhdenvertaisuusohjelmaan.

389 Ohjelma päivitetään ja käydään kokonaisuudessaan läpi vuoden 2012 aikana.

390 **Liitteet:**

- 391 Liite 1 Yhdenvertaisuussanasto
392 Liite 2 Hyödyllisiä internet-sivustoja lisätiedon hankkimista varten
393 Liite 3 Alayhdistystoimijan vinkkilista syrjinnän vastaisen toiminnan kehittämiseksi
394 Liite 4 Häirintäyhdyshenkilöt

395 **LIITE 1**396 ***Yhdenvertaisuussanasto***397 **Aseksuaalisuus**

398 Aseksuaalisuudessa yksilö ei koe seksuaalista vetovoimaa ketään kohtaan sukupuolesta
399 riippumatta.

400 **Biseksuaalisuus**

401 Biseksuaalisuutta luonnehtii kyky tuntea romanttista, eroottista ja seksuaalista vetoa kumpaa
402 tahansa sukupuolta kohtaan.

403 **Epäsuora (välillinen) syrjintä**

404 Tilanne, jossa henkilö joutuu erityisen epäedulliseen asemaan muihin nähden näennäisesti
405 puolueettoman säännöksen, perusteen tai käytännön vuoksi ilman, että toiminnalle on olemassa
406 hyväksyttävä tavoite. Välillistä syrjintää on muun muassa se, jos työhönotossa edellytetään
407 täydellistä suomen kielen taitoa, vaikka se ei työn tekemisen kannalta ole välttämätöntä.

408 **Esteettömyys**

409 Esteettömyys tarkoittaa periaatetta, jonka mukaan rakennettu ympäristö ja infrastruktuuri, sekä
410 laitteet, ohjelmistot ja palvelut ovat mahdollisimman saavutettavat toimintarajoitteisen henkilön
411 näkökulmasta. Esteettömyysperiaatteella pyritään selviytymiseen ilman apuvälineitä.
412 Esteettömyyden käsite on viime aikoina laajentunut asumisen esteettömyydestä siten, että se
413 kattaa myös palvelujen, viestinnän ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen esteettömyyden –
414 esimerkiksi esteettömät www-sivut, julkisen liikenteen matalalattiabussit jne. Esteettömyydestä
415 voidaan puhua niin fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen kuin taloudellisenkin ulottuvuuden kannalta.

416 **Hetero-olettamus**

417 Vallitseva näkemys siitä, että heteroseksuaalisuus on yleinen normi.

418 **Heteronormatiivisuus**

419 Heteronormatiivisuus on ajattelutapa, jonka mukaan maailmassa ajatellaan olevan vain
420 kahdenlaisia ihmisiä – naisia ja miehiä – ja ettei ihminen voisi olla molempia yhtä aikaa. Tähän
421 ajattelutapaan sisältyy myös oletus tai toive kaikkien yksilöiden heteroseksuaalisuudesta. Miesten
422 heteroseksuaalisen miehisyyden ja naisten heteroseksuaalisen naiseuden ajatellaan johtuvan
423 biologiasta tai luonnosta. Muunlaisten seksuaalisuuksien tai sukupuolten olemassaolo kielletään,
424 tai niitä pidetään heteroseksuaalisuutta ja kaksinaapaista sukupuolijärjestystä huonompina.

425 **Homofobia**

426 Homofobia kuvaa ihmisten ja yhteiskunnan negatiivisia asenteita tai toimia
427 homoseksuaaleja kohtaan. Se on eräänlainen yleistermi kaikelle homokielteisyydelle.

428 **Homoseksuaalisuus**

429 Homoseksuaalisuus on sitä, että yksilö virittyy romanttisesti, eroottisesti ja / tai seksuaalisesti
430 pääsääntöisesti samaa sukupuolta olevaan ihmiseen. Homoilla arkikielessä tarkoitetaan usein
431 miehistä pitäviä miehiä, naisista pitävistä naisista taas käytetään nimitystä lesbo.

432 **Häirintä**

433 Henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden loukkaamista kielletyllä syrjintäperusteella
434 siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.
435 Yhdenvertaisuuslaissa kielletään sekä tarkoituksellinen häirintä että menettely, jonka seuraukset
436 ovat loukkaavia. Esimerkiksi loukkaustarkoituksessa esitetyt rasistiset vitset tai
437 seksuaalivähemmistöön kuuluvan työkaverin nimittely ovat esimerkkejä häirinnästä.

438 Inkluisio

439 Inklusiolla tarkoitetaan toimintaa, jolla haetaan sosiaalista yhdenvertaisuutta ja syrjäytymisen
440 ehkäisyä. Inkluisio kiinnittää huomion sosiaalisesti tai muuten heikommassa asemassa oleviin
441 yhteiskunnan jäseniin ja pyrkii vahvistamaan näiden asemaa.

442 Moniperusteisuus

443 Eri syrjintäperusteiden mahdollinen yhteisvaikutus yksilötasolla. Yksilö saattaa joutua syrjityksi
444 monella eri perusteella. Kun ihminen kuuluu samanaikaisesti useaan epäedullisessa asemassa
445 olevaan ryhmään, on näillä perusteilla yhdessä tapahtuva syrjintä moniperustaista. Esimerkiksi
446 nainen voi kuulua etniseen vähemmistön, etniseen vähemmistöön kuuluva voi olla vammainen,
447 seksuaaliseen vähemmistöön kuuluva voi olla vanhus ja niin edelleen. Yksi henkilö voi joutua
448 syrjityksi kaikilla näillä perusteilla. Huono sosiaalinen ja taloudellinen asema, alhainen
449 koulutustaso tai kielitaidottomuus on omiaan syrjinnän ohella moninkertaistamaan syrjäytymistä.

450 Positiivinen erityiskohtelu (positiivinen diskriminaatio)

451 Positiivisen erityiskohtelun tavoitteena on yhdenvertaisuus. Positiivisessa erityiskohtelussa
452 henkilöä tai ryhmää tuetaan erityistoimenpitein tai -järjestelyin, jos ilman niitä olisi vaara jäädä
453 eriarvoiseen asemaan. Esimerkiksi kiintiöt, jotka takaavat vähemmistöille koulutuspaikkoja,
454 edustavat positiivisia erityistoimenpiteitä.

455 Rakenteellinen syrjintä

456 Rakenteellinen syrjintä on paikannettavissa nimensä mukaisesti yhteiskunnan rakenteisiin, kuten
457 olemassa oleviin käytäntöihin, sopimuksiin, lainsäädäntöön ja palveluihin. Esimerkkinä voi olla
458 tulkkipalveluiden puute terveydenhuollossa, mikä estää kuulovammaisten potilasoikeuksien
459 toteutumisen.

460 Sateenkaariperhe

461 Sateenkaariperhe rakentuu jonkin muun kuin heteroseksuaalisen parisuhteen ympärille. Nämä
462 voivat olla esimerkiksi naisparin tai miesparin perheitä, ei-heteroseksuaalisten yksinhuoltajien
463 perheitä sekä perheitä, joissa on enemmän kuin kaksi vanhempaa. Vanhemmista toinen voi olla
464 myös biseksuaali tai transihminen.

465 Seksuaalivähemmistöt

466 Seksuaalivähemmistö -käsitteellä viitataan homo- ja biseksuaalisiin ihmisiin. Näihin liittyen viime
467 aikoina on alettu käyttää myös termiä ei-heteroseksuaaliset ihmiset. Sillä viitataan ihmisiin, joilla
468 on samaan sukupuoleen kohdistuvia rakkauden ja / tai seksuaalisia tunteita, käyttäytymistä ja
469 itsemäärittelyä. Seksuaalivähemmistöjä ei pidä sekoittaa sukupuolivähemmistöihin eli
470 transsukupuolisiin, transgenderihmisiin, intersukupuolisiin ja transvestiitteihin.

471 Stereotypia

472 Stereotypia on yksinkertaistettu, leimaava, kapea ja kaavamainen mielikuva, mielipide tai arvio. Se
473 voidaan muodostaa esimerkiksi toisesta ihmisestä, ryhmästä tai kansasta. Stereotypian ongelma on
474 yksilöllisyyden ja yksilöllisten erojen unohtaminen. Vähemmistöihin liitetään usein stereotypioita.

475 Sukupuoliero

476 Biologinen sukupuoliero miehen ja naisen välillä on olemassa. "Miesmäisyys" ja "naisellisuus" ovat
477 kuitenkin kielellisesti ja kulttuurisesti määriteltäviä, syvään juurtuneita käsitteitä.

478 Sukupuolivähemmistöt

479 Sukupuolivähemmistöihin eli transihmisiin kuuluvat ne ihmiset, joiden biologinen, sosiaalinen tai
480 psyykinen sukupuoli eivät muodosta keskenään jatkumoa. On syytä välttää
481 sukupuolivähemmistöjen sekoittamista seksuaalivähemmistöihin: sukupuoli-identiteetti ei kerro
482 seksuaalisesta suuntautumisesta tai mieltymyksistä. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat a.
483 intersukupuoliset, b. transsukupuoliset, c. transgenderihmiset ja e. transvestiitit.

484 a. Intersukupuolisuus

485 Henkilö on intersukupuolinen (hermafrodiitti), kun hänellä on synnynnäisesti kahden biologisen
486 sukupuolen ominaisuuksia. Ihmisen biologinen sukupuolikehitys on monivaiheista – osa
487 kehitysvaiheista voi olla tytön kehitystä ja osa pojan kehitystä. Intersukupuolisuutta on monta eri
488 muotoa. Syntyvistä lapsista 1:2000 – 1:10000 on intersukupuolisia.

489 b. Transgender

490 Transgender elää pysyvästi mieheyden ja naiseuden rajamailla. Hän ei kuitenkaan tarvitse tai halua
491 ruumiillisia sukupuoliominaisuuksia muuttavaa sukupuolenkorjaushoitoa. Englannin kielen
492 transgender-käsitettä käytetään myös toisessa, laajemmassa merkityksessä, jolloin se tarkoittaa
493 kaikkia transihmisiä, ihmisiä, joilla on trans-kokemuksia.

494 c. Transsukupuolinen

495 Transsukupuolinen henkilö kokee psyykkisen sukupuolensa olevan ristiriidassa fyysisten
496 sukupuoliominaisuuksiensa kanssa: biologinen nainen tuntee itsensä mieheksi tai biologinen mies
497 tuntee olevansa nainen. Biologisesta miehestä joka tuntee itsensä naiseksi, käytetään käsitettä
498 transsukupuolinen nainen (ts-nainen) ja biologisesta naisesta transsukupuolinen mies, (ts-mies).

499 Transsukupuoliset käyvät yleensä läpi lääketieteellisen sukupuolenkorjausprosessin.
500 Sukupuolenvaihdos on usean vuoden kestävä prosessi, jonka aikana juridinen, sosiaalinen ja
501 psykologinen sukupuoli muuttuvat.

502 d. Transvestiitti

503 Transvestiitit ovat ihmisiä, joilla on kyky samaistua ja eläytyä kumpaankin sukupuoleen.
504 Transvestiittimiehellä on sisäinen tarve eläytyä naiseuteen – esimerkiksi pukeutumalla,
505 meikkaamalla, elekielellä ja muulla naisellisella rooli-ilmaisulla.

506 Syrjintä

507 Tilanteet ja prosessit, joissa henkilö joutuu tai asetetaan muita huonompaan asemaan esimerkiksi
508 etnisen alkuperänsä, sukupuolensa, ikänsä, uskontonsa, vammansa, seksuaalisen
509 suuntautumisen tai sukupuoli-identiteettinsä vuoksi. Syrjintä ei perustu siihen millaisia ihmiset
510 todella ovat, vaan siihen, mitä mielikuvia ja ennako-oletuksia heihin liitetään. Syrjinnässä on kyse
511 poissulkemisesta, ja siihen liittyy viesti syrjityn erilaisuudesta ja huonompiarvoisuudesta.

512 Toimintarajoite

513 Toimintarajoite tai -vaje viittaa vaurion aiheuttamiin rajoituksiin yksilön toiminnan tasolla.
514 Toimintakyky voi rajoittua fyysisen, älyllisen tai aistivamman tai sairauden vuoksi. Vaurio,
515 toimintarajoite, haitta ja sairaus ovat läheisiä käsitteitä vammalle ja vammaisuudelle.
516 Toimintavajavuus, sairaus tai vaurio voivat olla pysyviä tai ohimeneviä.

517 Ulos tuleminen

518 Prosessi, jossa ihminen antaa itselleen ja / tai ilmoittaa ympäristölleen seksuaali- tai
519 sukupuoli vähemmistöön liittyvän määrittelyn. Seksuaalinen suuntautuminen ei useinkaan ole
520 tunnistettavissa ulkoa päin ja sen määrittely voi olla itsellekin pitkä prosessi. Muun muassa hetero-
521 olettamuksesta johtuen ulostulo voi olla jatkuva prosessi: uusissa sosiaalisissa tilanteissa seksuaali-
522 tai sukupuoli vähemmistöön kuuluva ihminen joutuu päättämään, missä määrin hän ilmaisee
523 identiteettiään.

524 Vamma

525 Käytännöllisen määritelmän mukaan vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman
526 tai sairauden johdosta on erityisiä pitkäaikaisia tai pysyviä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista
527 elämäntoiminnoista (Vammaispalvelulaki 2 §). Sosiaalisen määritelmän mukaan vamma ei ole vain
528 lääketieteellinen käsite, vaan liittyy yksilön ja hänen ympäristönsä väliseen suhteeseen.

529 Voimavaraistaminen/voimaannuttaminen

530 Voimavaraistamisesta eli voimaannuttamisesta (engl. empowerment) puhutaan, kun syrjinnän
531 uhkaa kokeville ihmisille luodaan olosuhteet, joissa he saavat käyttöönsä oman elämänsä

532 hallintaan ja tulevaisuutensa suunnitteluun tarvitsemiaan voimavaroja, mahdollisuuksia, tietoja ja
533 taitoja. Jotta voimavaraistaminen toteutuisi, on sen tiellä olevat esteet tiedostettava ja poistettava.

534 **LIITE 2**535 ***Hyödyllisiä internet-sivustoja lisätiedon hankkimista varten***536 **Turun yliopiston strategia**537 <http://www.utu.fi/faktat/strategia/>538 **Turun yliopiston tasa-arvosuunnitelma**539 https://intra.utu.fi/yleista/palvelussuhdeasiat/tasa_arvoasiat/tasa-arvosuunnitelma.html540 **Turun yliopiston toimintaohjeet sukupuolista häirintää ja ahdistelu vastaan**541 http://www.utu.fi/opiskelu/oppaat/yleisopas/ohjeet.html#sukupuolinen_hairinta542 **Turun yliopiston palvelut vammaisille opiskelijoille ja erilaisille oppijoille**543 <http://www.utu.fi/opiskelu/opinnot/vammaisopiskelija/index.html>544 **Turun yliopiston suositus vammaisia opiskelijoita ja erilaisia oppijoita koskevista erityisjärjestelyistä**545 <http://www.utu.fi/opiskelu/opinnot/vammaisopiskelija/suositus.html>547 **Turun yliopisto naistutkimus**548 <http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/naistutkimus/>549 **Turku kaikille portaali – esteettömyystietoa Turun kaupungin julkisista ja yksityisistä palveluista**550 <http://www.turkukaikille.info/>552 **ESOK-hanke (esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa)**553 <http://esok.jyu.fi/>554 **Kynnys ry. – eri tavoin vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeusjärjestö**555 <http://www.kynnys.fi/>556 **Suomen Viittomakielen Tulkit ry - valtakunnallinen viittomakielen tulkkien etujärjestö**557 www.tulkit.net559 **Design for All -portaali**560 <http://dfasuomi.stakes.fi/FI/index.htm>561 **Vammaisfoorumi ry – edistää vammaisten ihmisten yhteiskunnallista asemaa ja hyvinvointia**562 www.vammaisfoorumi.fi564 **Suomen Mielenterveysseura- valtakunnallinen kansanterveysjärjestö**565 www.mielenterveysseura.fi566 **Tasa-arvovaltuutettu**567 www.tasa-arvo.fi568 **Vähemmistövaltuutettu**

-
- 569 www.ofm.fi
- 570 **Yhdenvertaisuus.fi- materiaalipankki viranomaisille, järjestöille ja muille**
571 **yhdenvertaisuudesta kiinnostuneille**
572 www.yhdenvertaisuus.fi/suomi
- 573 **Minna.fi - tasa-arvotiedon keskus**
574 www.minna.fi
- 575 **Hilma-sukupuolentutkimuksen verkosto**
576 www.hilmaverkosto.fi
- 577 **Euroopan komission syrjinnän vastaiset www-sivut**
578 www.stop-discrimination.info
- 579 **Seksuaalinen tasavertaisuus ry**
580 www.seta.fi
- 581 **Monikulttuurisuus työyhteisössä -julkaisu**
582 www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/03_tutkimus_ja_kehittaminen/05_hankkeet_ja_pr_ojektit/21_moniq/monikultt_tyonantajille.pdf
- 584 **Epäasiallinen kohtelu – Ohjeita häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun**
585 **ehkäisyyn ja käsittelyyn työpaikall**
586 www.tyosuojelu.fi/upload/6tes3cz6.pdf
- 587 **Tasa-arvoklinikka - työpaikkojen tasa-arvoon ja työpaikkojen tasa-**
588 **arvosuunnitteluun keskittyvä sivusto**
589 www.tasa-arvoklinikka.fi
- 590 **Nyyti - korkeakoulu opiskelijoiden tukikeskus**
591 www.nyyti.fi
- 592 **Elämäntapaliiton HissunKissun-hanke - opiskelijoiden alkoholiaiheinen**
593 **verkkopalvelu**
594 <http://www.hissunkissun.net/web/hissunkissun/home>

595 **LIITE 3**596 **Alayhdistystoimijan vinkkilista syrjinnän vastaisen toiminnan kehittämiseksi**

597 Tässä liitteessä on koottuna käytännön läheisiä vinkkejä, miten alayhdistyksissä voidaan luoda
598 moninaisuutta kunnioittavaa ja syrjintää vähentävää toimintakulttuuria. Vinkit sopivat oikein
599 hyvin myös muille ylioppilaskuntatoimijoille, kuten edustajiston jäsenille, hallituslaisille ja
600 työntekijöille. Ylioppilaskunnan sivuille päivitämme lisää vinkkejä ja sieltä löydät myös
601 esteettömän tapahtumanjärjestämisen oppaan. Ylioppilaskunta järjestää säännöllisesti
602 yhdenvertaisuuteen liittyviä koulutuksia, joihin osallistumalla saat myös arvokasta lisätietoa.
603 Koulutuksiin osallistuminen on kaikille avointa. TYYn sosiaalipoliittinen sihteeri ja hallituksen
604 yhdenvertaisuusvastaava auttavat sinua mielellään jos kaipaat lisätietoja!

605 ■ Henkilövalintoja tehdessä esimerkiksi alayhdistyksen hallitukseen ja sen mahdollisiin muihin
606 toimielimiin tulisi pitää huolta, että kaikilla hakijoilla on tasa-arvoiset lähtökohdat tehtävään
607 pyrkiessä. Henkilön ikä, sukupuoli, varallisuus ja sosiaalinen tausta eivät vaikuta arvioitaessa
608 henkilön pätevyyttä tehtävän hoitamiseen.

609 ■ Alayhdistykselle olisi hyvä valita yhdenvertaisuusvastaava. Ylioppilaskunta järjestää vuosittain
610 yhdenvertaisuusvastaaville koulutuksen ja tapaamisia.

611 ■ Alayhdistyksissä tulisi välttää henkilön ominaisuuksiin liittyvää vitsailua, sillä se on syrjintää. On
612 jokaisen oikeus ja velvollisuus puuttua loukkaaviin puheisiin. Kaikilla tulee olla oikeus puuttua
613 häneen itseensä tai toiseen henkilöön koskevaan loukkavaan vitsailuun ilman tiukkapipoksi
614 leimaantumisen pelkoa.

615 ■ Kaikilla yhdistyksen toimijoilla tulisi olla oikeus kertoa, tai olla kertomatta sairaudestaan,
616 sairaushistoriastaan tai vammaisuudestaan. Oikeus ei toteudu jos yleinen ilmapiiri viestittää
617 muuta!

618 ■ Kaikilla alayhdistyksen jäsenillä tulisi olla vapaus ilmaista sukupuoltaan tai
619 sukupuolettomuuttaan vapaasti ilman syrjintää. Avoin keskustelu sukupuolen moninaisuudesta on
620 hyödyllistä hyväksyvän ilmapiirin luomiseksi!

621 ■ Alayhdistyksen viestinnässä tulee kiinnittää erityistä huomiota yhdistyksen internet-sivuille ja
622 Facebook-ryhmän sivuille liittämiin valokuviiin. Alayhdistyksen hallituksen tulisi hyväksyä kaikkien
623 kuvien käyttäminen näillä foorumeilla, jotta vältetään mahdollisesti loukkaavien kuvien
624 julkaiseminen. Jos kuvissa esiintyvä henkilö toivoo, että kuva on poistettava, tähän on suostuttava.

625 ■ Alayhdistystoiminnan suunnittelussa ja mainostuksessa tulisi ottaa huomioon perheellisten
626 opiskelijoiden mahdollisuus osallistua tapahtumaan, joko lapsien kanssa tai ilman.

627 ■ Syrjintä vakaumuksen takia on kiellettyä, mutta vakaumus ei saa olla myöskään peruste
628 harjoittaa syrjivää käytöstä muita kohtaan. Kaikkia vakaumuksia on kunnioitettava!

629 ■ Osallistuminen tai osallistumatta jättäminen uskonnollisiin tilaisuuksiin tulisi olla sosiaalisesti
630 mahdollista.

631 ■ Yliopisto-opiskelijoita on kaiken ikäisiä. Tapahtumia mainostettaessa tulisi ottaa huomioon, ettei
632 mainokset ole suunnattu liikaa tietyille ikäryhmälle. Halu kuulua joukkoon ja verkostautua muiden
633 opiskelijoiden kanssa ei katso ikää.

- 634 ■ Alayhdistyksen www-sivuja rakennettaessa olisi hyvä ottaa huomioon niiden käytettävyys
635 näkövammaisten kannalta. Lisätietoja esteettömistä www-sivuista saa esimerkiksi
636 Näkövammaisten keskusliiton www-sivuilta.
- 637 ■ Alayhdistysten ja yliopistoyhteisön ilmapiirillä on pitkäkantoiset
638 vaikutukset opiskelijan psyykkiseen hyvinvointiin. Erilaisuuden kunnioittaminen ja
639 syrjimättömyys luovat hyvinvointia.
- 640 ■ Sukupuolisensitiivinen tapa järjestää yhdistyksen saunailta on järjestää erikseen ”naistenvuoro”,
641 ”miestenvuoro” ja ”vuoro kaikille”.
- 642 ■ Tapahtumia järjestettäessä tulisi muistaa, että kaikki eivät halua käyttää alkoholia tai muita
643 päihteitä ja jokainen meistä on jossain elämänvaiheessa tilanteessa, jossa haluaa valita
644 päihteettömän vaihtoehdon. Alayhdistykset voivat vaikuttaa luomaan vapaata ja hyväksyvää
645 ilmapiiriä, jossa esimerkiksi alkoholin käyttämättömyydestä ei nosteta suurta numeroa
646 järjestämällä myös alkoholittomia tapahtumia, kuten peli-iltoja. Tapahtumissa, joissa tarjoillaan
647 alkoholia tulisi aina olla mahdollista valita myös maistuva alkoholiton vaihtoehto.
- 648 ■ Alayhdistyksissä tulisi kunnioittaa jokaisen yksilön oikeutta olla kertomatta tai kertoa
649 yksityiselämästään, parisuhteestaan tai seksuaalisesta suuntautumisestaan. Avoin ja salliva
650 ilmapiiri on kaikkien vastuulla!
- 651 ■ Alayhdistykset voivat edistää monikulttuurisuutta viestittämällä tapahtumistaan englanniksi ja
652 toivottamalla eri kansallista taustaa olevat henkilöt toimintaansa mukaan.
- 653 ■ Alayhdistyksiä toiminnassa ja tiedotuksessa on huomioitava sukupuolten ja seksuaalisuuden
654 moninaisuus. Jatkuva heteroseksuaalisuuden korostaminen ja ei-heteroseksuaalisuudesta
655 vaikeneminen on syrjintää.
- 656 ■ Erilaiset eettisistä ja terveydellisistä syistä johtuvat ruokavaliot tulee ottaa huomioon ruokailua
657 järjestettäessä niin että ruokaileminen on kaikille mahdollista. Erikoisruokavaliosta voi pyytää
658 ilmoittamaan tapahtuman järjestäjälle ilmoittautumisen yhteydessä.
- 659 ■ Tapahtumia ja kokouksia järjestettäessä on hyvä pyrkiä valitsemaan esteettömät tilat.
660 Esteettömyydestä tai ”esteellisyydestä” on hyvä mainita tapahtuman kutsussa. Yliopistojen tiloja
661 käytettäessä on hyvä suosia tiloja, joissa on mahdollisuus käyttää induktiosilmukkaa.
- 662 ■ Tapahtumista ja tilaisuuksista tiedottaessa on hyvä ilmoittaa henkilön nimi, keneen voi olla
663 yhteydessä jos kaipaa lisätietoja. Häneen opiskelija voi olla halutessaan yhteydessä jos kaipaa
664 lisätietoja tapahtuman esteettömyydestä tai ilmoittaa erikoisruokavaliosta.

665 LIITE 4**666 Häirintäyhdyshenkilöt**

667 Jos kohtaat häirintää tai muuta syrjintää, ota asia puheeksi häirintäyhdyshenkilön tai pääsihteerin
668 kanssa. Voit myös ottaa suoraan yhteyttä työsuojelupiiriin tai muuhun yhdenvertaisuustyötä
669 tekevään viranomaiseen. Koko yhteisö on vastuussa hyvästä ilmapiiristä, ja häirintätapausten
670 selvittäminen on tärkeää koko yhteisön hyvinvoinnin kannalta.

671 Häirintä voi ilmetä muun muassa rassistisena tai homofobisena vitsailuna, yleisenä
672 kiusaamisena ja huomiotta jättämisenä tai seksuaalisesti vihjailevina eleinä. TYYn
673 häirintäyhdyshenkilön kanssa voit puhua kaikesta häirinnästä. Häirintäyhdyshenkilöitä sitoo
674 vaitiolovelvollisuus, ja he selvittävät ja vievät tapausta eteenpäin vain asianosaisen suostumuksella.

675 Toimi näin jos joudut häirinnän kohteeksi:

- 676 • yritä ilmaista häiritsijälle – jos suinkin mahdollista – välittömästi ja yksiselitteisesti, ettet pidä
- 677 saamastasi kohtelusta tai saamistasi viesteistä,
- 678 • pidä kirjaa tapahtumista: merkitse muistiin päivämäärät, kellonajat, tapahtumapaikat ja
- 679 läsnäolijat,
- 680 • säilytä todisteet, esimerkiksi kirjeet ja sähköposti- ja tekstiviestit ja
- 681 • ota yhteyttä häirintäyhdyshenkilöön ja/ tai pääsihteerin jo varhaisessa vaiheessa.

682 TYYn häirintäyhdyshenkilöt vuonna 2011 ovat Jukka Vornanen ja Minttu Naarminen:

683 - Jukan yhteystiedot: tyy-koposihteeri@utu.fi

684 - Mintun yhteystiedot: tyy-soposihteeri@utu.fi